

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

(Склад 1913)

ИЗДАЈЕ

А. БЕЛИЋ

УРЕЂУЈУ

А. БЕЛИЋ, СТ. М. КУЉБАКИН, СТ. ИВШИЋ и ФР. РАМОВШ

КЊИГА XIII

ШТАМПА ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
БЕОГРАД, 1933-4

2. Још неколико речи о изразу „насушни“.

После чланка г. Ђорђећа (Наш језик II, 50—53) питање о пореклу и значењу израза „насушни“ може се сматрати као расветљено у довољној мери. Само једно остаје неразјашњено: коме припада превод грчког израза ἐπιούσιος речју *насѡштѡнѡи*, — да ли св. Ћирилу или онеме који је касније вршио ревизију његова превода.

За г. Будимира (Наш језик II, 9) биће да је старији превод који је очуван у Маријином кодексу Мат. VI₁₁: *Хлѣбѡ нашѡ настаѡѡшааго дѡне*, јер тај превод боље одговара правој — са његове тачке гледишта — етимологији речи ἐπιούσιος. Али ствар није тако проста: на овом месту (Мат. VI₁₁) превод који налазимо у Мар. кодексу добар је, јер се слаже са речима *даждѡ намѡ дѡнѡсѡ* (σήμερον, hodie); међутим није тако на другом месту — Л. XI₃; ту место *дѡнѡсѡ* налазимо на *вѡсѡкѡ дѡнѡ* = καθ' ἡμέραν; у вези с тим на том месту ни у једном од старијих рукописа не налазимо *настаѡѡшааго дѡне* (нити *настаѡѡштааго дѡне*), већ увек нешто друго: у Маријином кодексу чита се *насѡштѡнѡи*, у Остромирову кодексу исто, у Мирославову — *насушѡнѡи*, што несумњиво претставља интересантан пример тако зване народне етимологије, а своди се на старије *насѡштѡнѡи*, у Ник. јев. *иносѡшѡнѡи* — опет од старијег *насѡштѡнѡи*; само у Зографском јев. и у Савиној књизи налазимо друкчији превод грчког израза, и то у Зогр. *надѡнѡвѡнѡи*, а у Савиној књизи *дѡнѡвѡнѡи*; у Асеманову кодексу ово место се не налази.

Не може бити сумње да је у првобитном преводу Ћирилову био израз *насѡштѡнѡи*, јер већина старих текстова упућују нас на овај превод; и Ник. јеванђеље у овом случају заслужује наше поверење, јер је познато својом архаичношћу.

Па и шта би друго било у првобитном старословенском преводу: Зографски кодекс и Савина књига не слажу се потпуно, иако дају сличан превод. Цела ствар је јасна: стари израз *насѡштѡнѡи* био је неразумљив; отуд његово замењивање, с једне стране, речју *насѡшѡнѡи* (исп. горе Мирослав. јев.), с друге — речју *иносѡшѡнѡи* (Ник. јев.), најзад слободније тумачење речима *дѡнѡвѡнѡи* (Сав.) и *надѡнѡвѡнѡи* (Зогр.).

Дакле, можемо бити сигурни да је у јев. Луке XI₃ у Ћирилову преводу било *насѡштѡнѡи*. Питање је да ли је било исто тако у јев.

Матејеву VI₁₁, — јер се начелно може претпоставити да је на овом месту било друкчије неголи на оном код Луке.

Већ *argiori* може се мислити да није Ћирило преводио тај специјални грчки израз различито на два различна места. Али да видимо шта нам дају поједини текстови. Кад би се они слагали међу собом у каквом другом изразу место израза *насѣштѣнѣи*, могло би се допустити да је тај други израз св. Ћирило ставио у јев. Матејеву за грчко *ἐπιούσιος*.

Међутим ево шта налазимо: у Маријином кодексу *наставѣшааго дѣне*; у Зографском чита се *настоѣѣшааго дѣне*, у Асеманову кодексу — *насѣѣѣнѣи*, исто у Остромирову јев.

Наравно, могло би се рећи да је израз *насѣѣѣнѣи* продро овамо из Луке XI₃, а да је првобитно овде било нешто друго, али таква претпоставка била би вероватна кад би у више различних рукописа био употребљен један исти израз; међутим тога нема; обрнуто, од значаја је неслагање између Зографског кодекса и Маријина; упоредно проучавање та два текста води поједине истраживаче закључку да је у основици њихових непосредних оригинала био један заједнички оригинал. Ако је тако, не бисмо очекивали размимоилажење у преводу грчког *ἐπιούσιος* између та два кодекса; ако га ипак има, то значи да се превод *наставѣшааго дѣне* у Маријином кодексу а *настоѣѣшааго дѣне* у Зографском кодексу јавио релативно касно, да те разлике раније није било. Очевидно да су преписивачи протумачили нејасан за њих израз *насѣштѣнѣи*, и то на различан, иако сличан, начин; тако је протумачио овај израз преписивач једног посредног оригинала Зографског кодекса речју *надѣнѣнѣи* на другом месту.

На тај начин долазимо до закључка да је израз *насѣштѣнѣи* стара одлика Ћирилова превода. — Друкчије Розов у часопису *Slavia* IX, 620—621.

5 X 33.

С. Куљбакин

3. Посланица бугарског патријарха Јевти-мија тисменском архимандриту Никодиму.

У једном изванредно важном рукописном зборнику манастира Никољца код Бијелог Поља, који су имали у рукама и описивали Ђ. Киселиновић (Извештај државне реалне гимназије у Бијелом Пољу, 1930., 18—26) и Д. Н. Анастасијевић (Богословље VI, 1931., 65), налази се и један од њих незапажени прилог од